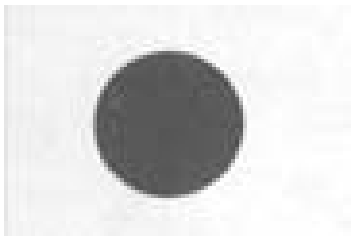

ជំនួស: ការសញ្ជឹងតិចរបស់ខ្ញុំទៅលើបញ្ហាខ្មែរក្រហម

កិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ: ព្រឹត្តិការណ៍ជុំវិញនៅថ្ងៃទី ១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៣ គណៈកម្មាធិការទីបី នៃមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានអនុម័តនូវសេចក្តីសម្រេចយល់ព្រមទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីទៅតាមច្បាប់កម្ពុជា ទៅលើទម្រង់កម្មវិធីដែលប្រព្រឹត្តទ្រើតនៅរយៈកាលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ជំនួស បារាំង និងប្រទេសមួយចំនួនទៀតបានសហការរៀបចំនូវសេចក្តីសម្រេចនេះ ។ ប្រការនេះមានន័យថា ដំណើរការចរចាដ៏វែងឆ្ងាយនិងពិបាកក្នុងការនេះបានចាប់ផ្តើមនៅពីឆ្នាំ១៩៩៩មកម៉្លោះ រវាងកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ មកដល់ឥឡូវនេះដិតចប់ចុងចប់ដើមហើយ ។ ប្រសិនបើរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចាត់វិធានការចាំបាច់នានាដើម្បីកែតម្រូវច្បាប់ខ្មែរក្រហមនិងផ្តល់សេចក្តីសម្រេចលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ជំហានបន្ទាប់មកទៀតគឺការបង្កើតឡើងនូវអង្គតុលាការមួយ ។ សូមចូលរួមអបអរសាទរ! ខ្ញុំសូមកោតសរសើរចំពោះសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ដែលជាអ្នកដឹកនាំ និងឯកទត្តម សុខ អាន ដែលខំអត់ធ្លាក់នឹងមានសមត្ថភាពដ៏ប្រពៃក្នុងនាមជាប្រធានក្រុមការងារចរចាអំពីបញ្ហាបង្កើតតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។

ការចរចានិងមកពិតជាពិបាកខ្លាំងណាស់ ហើយបានជួបវិបត្តិធ្ងន់ធ្ងរជាច្រើនករណី ។ នៅមុនដំបូងមានទស្សនៈប្រឆាំងអំពីប្រភេទតុលាការ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិចង់បង្កើតឡើងនូវតុលាការអន្តរជាតិ ចំណែកឯកម្ពុជាចង់បានតុលាការក្នុងស្រុក ។ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០ ភាគីទាំងពីរបានឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងមួយដើម្បីបង្កើតឡើងនូវអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្រោមច្បាប់កម្ពុជា ដោយមានជំនួយពីចៅក្រមនិងព្រះរាជ

អាជ្ញាអន្តរជាតិ ។ ក៏ប៉ុន្តែទង្វើករណ៍ចេះតែបន្តមានទៅទៀតរហូតមកដល់ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ ភាគីអង្គការសហប្រជាជាតិបានសម្រេចចិត្តឈប់ចរចាមួយរំពេចនិងជាឯកច្ឆន្ទ ។ វាជាការពិបាកណាស់ក្នុងការនាំឲ្យអង្គការសហប្រជាជាតិត្រឡប់មកកាន់តុលាការវិញ ។ ចំណុចសំខាន់នៃការលំបាកនោះគឺ (មកដល់សព្វថ្ងៃក៏ដូច្នោះដែរ) ការមិនទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមករវាងភាគីទាំងសងខាង ។ ភាគីអង្គការសហប្រជាជាតិមិនចង់លាក់ជំនុំជម្រះចម្ងល់ទៅលើភាពគួរឲ្យទុកចិត្តបាននៃប្រព័ន្ធច្បាប់និងយុត្តិធម៌របស់កម្ពុជា ចំណែកខាងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាវិញហាក់ដូចជាមានការអាក់អន់ស្រពនៃចិត្តចំពោះជំហររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។ សហគមន៍អន្តរជាតិមានភាពអត់ធ្មត់ក្នុងការជំរុញហើយជំរុញទៀតឲ្យរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិធ្វើឲ្យដំណើរការចេះតែទៅមុខបន្តទៀត ។ ដូច្នោះ តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥៧/២២៨ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានស្នើឲ្យលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ កូហ្វី អាណាន់ ចាប់ផ្តើមការចរចាជាមួយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចាប់ផ្តើមការចរចាជាថ្មីឡើងវិញនៅខែមករា នៅទីក្រុងញូយ៉ក ហើយបន្តបញ្ចប់កិច្ចព្រមព្រៀងនៅខែមីនា នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ទិសដៅមានតម្លៃសម្រាប់កម្ពុជាបង្ហាញនូវសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើឲ្យមានតុលាការដែលអាចទុកចិត្តបាន

ទោះបីជាអង្គការពិភពលោកបានអនុម័តទៅលើអត្ថបទកិច្ចព្រមព្រៀងយល់ព្រមឲ្យភាគីទាំងពីរធ្វើការជាមួយគ្នាក៏ដោយក៏លោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិនៅតែនិយាយនៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួន ជម្រាបជូនមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ថា លោកនៅតែមានការព្រួយបារម្ភថា តុលាការជាតិកម្ពុជាមិនអាចធានាបាននូវបទដ្ឋានយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈជាអន្តរជាតិឡើយ (កថាខ័ណ្ឌទី២៨) ។ ជាអកុសល ប្រទេសជាសមាជិកមួយចំនួន

បានចូលរួមក្នុងវិធានយុទ្ធសាស្ត្រលើកកម្ពុជា លើកការអង្កេតការសហ-
ប្រជាជាតិទៅលើប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា ។

ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនថា ទោះបីជាប្រព័ន្ធតុលាការរបស់
កម្ពុជាមានភាពទន់ខ្សោយយ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែកម្ពុជាបាននិង
កំពុងតែខិតខំធ្វើឲ្យស្ថានភាពនេះកាន់តែប្រសើរឡើង ហើយ
ដោយមានជំនួយពីអ្នកជំនាញការអន្តរជាតិ យន្តការដែលកំ
បញ្ជូនរួចហើយនេះនឹងអាចរៀបចំបានត្រឹមត្រូវនូវអង្គជំនុំជម្រះ
ក្តីប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលភាគច្រើនត្រូវបានចោទ
ប្រកាន់ថា បានប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍និងអំពើឃោរ
ឃៅ ។ ពិភពលោកកំពុងតែយំរើលើអ្វីនឹងកើតឡើងនាពេលខាង
មុខ ។ ក្នុងផ្លូវដែលជាឱកាសដ៏មានតម្លៃរបស់កម្ពុជាដើម្បីបង្ហាញ
ឲ្យពិភពលោកមើលឃើញថា ដោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ
សហគមន៍អន្តរជាតិអាចរៀបចំចាត់ចែងតុលាការមួយដែលមាន
បញ្ជីអន្តរជាតិ ដើម្បីវិនិច្ឆ័យទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។ បទ
ពិសោធន៍ទាំងនេះអាចនឹងជួយធ្វើឲ្យគុណភាពប្រព័ន្ធតុលាការ
កម្ពុជាមានភាពប្រសើរឡើង ។ សហគមន៍អន្តរជាតិនៅស្ថិតនៅពី
ក្រោយការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់កម្ពុជា ។

តុលាការខ្មែរក្រហម និង ប្រទេសជប៉ុន

ខ្ញុំដឹងថា បញ្ហាខ្មែរក្រហមគឺជារឿងដែលពិបាកដោះស្រាយ
និងមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន ។
ប្រជាជនស្ទើរតែទាំងអស់ដែលខ្ញុំបានជួប សុទ្ធតែបានឆ្លងកាត់
បទពិសោធន៍ជួរចត់ដួលខ្លួននៅសម័យខ្មែរក្រហមជាមួយ (ឬ) ក្រុម
គ្រួសារនិងមិត្តភក្តិរបស់គាត់ ។ ទន្ទឹមនឹងនេះដែរ មានប្រជាជន
មួយចំនួន ឬក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ អ្នកខ្លះកាំទ្រ អ្នកខ្លះក៏មិនកាំទ្រ
ទៅតាមទំនោរចិត្តរបស់ខ្លួន ។ សុបិនអាក្រក់ និងការប៉ះទង្គិចផ្លូវ
ចិត្តនៅតែដក់ជាប់ក្នុងចិត្តរបស់ប្រជាជនទាំងនោះ ។ ទោះជាយ៉ាង
ណាក៏ដោយ ខ្ញុំជឿថាភាគច្រើននៃប្រជាជនកម្ពុជាបង់បានយុត្តិធម៌
សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃអំពើឃោរឃៅប្រព្រឹត្តដោយពួកខ្មែរ
ក្រហម ។ ការស្តារបុគ្គលិកនិងមកបានបង្ហាញការពិតបែបនេះ ។
មិនតែប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំយល់ទៀតថា ក្រោយពីបានយកចិត្តទុកដាក់
យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះភាពស្មុគស្មាញនិងពិបាកដោះស្រាយ
នៃបញ្ហានេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានរៀបចំមូលដ្ឋានសម្រាប់

អនុវត្តការវិនិច្ឆ័យទោសក្នុងស្មារតីបង្រួបបង្រួមផ្សះផ្សាជាតិ ។
ដំហែរជាមូលដ្ឋានរបស់រដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្ញុំទៅលើបញ្ហាជា
ពិសេសនេះ គឺការពង្រឹងនូវរបស់រដ្ឋាភិបាលនិងប្រជាជន
កម្ពុជា ។ ហេតុដូច្នេះនេះ យើងបានកាំទ្រកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់
រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងបានព្យាយាមជួយសម្រួលដល់ការ
ចរចាដ៏ពិបាកដែលរាជរដ្ឋាភិបាល បានពុះពាររហូតដល់បាន
សម្រេចនៅទីបញ្ចប់ ។ មកដល់ដំណាក់កាលនេះ ខ្ញុំសូមនិយាយ
ដោយត្រង់ថា ជប៉ុនបានដើរតួនាទីសំខាន់នៅក្នុងបញ្ហានេះដោយ
មានកិច្ចសហការជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងប្រទេសមួយ
ចំនួនទៀតដែលមានចិត្តដូចគ្នា ដូចជាប្រទេសបារាំងនិងអូស្ត្រាលី
ជាដើម ។ តាមការពិត ខ្ញុំមានសេចក្តីរីករាយដោយឃើញថាមាន
ប្រទេសមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលបានព្យាយាមជួយជ្រោមជ្រែង
មិនឲ្យការចរចាប្រែជាបរាជ័យ ។

តើជប៉ុនបានធ្វើអ្វីខ្លះ? ហេតុអ្វីបានជាជប៉ុនធ្វើដូច្នោះ?

នៅពេលដែលអង្គការសហប្រជាជាតិប្រកាសដកខ្លួនថយ
ឈប់ចរចានោះ ជប៉ុននិងប្រទេសមួយចំនួនទៀតបានព្យាយាម
បញ្ចុះបញ្ចូលអង្គការសហប្រជាជាតិត្រឡប់មកកាន់តុលាការវិញ ។
មានការទាញហេតុផលថា ជាការត្រឹមត្រូវចំពោះការដកថយរបស់
អង្គការសហប្រជាជាតិ ហើយប្រទេសមិនតិចឡើយដែលកាំទ្រ
ដល់គំនិតដកថយនេះ ។ ពេលនោះរដ្ឋាភិបាលជប៉ុន ក៏បានចាត់
តាំងអ្នកការទូតជាន់ខ្ពស់ដែលមានចំណេះដឹងស៊ីជម្រៅខាងបញ្ហា
កម្ពុជានិងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងមានទំនាក់ទំនងជាបុគ្គល
យ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ិន ថៃន និងលោក
អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ ឲ្យមកកាំទ្រចំពោះដំណើរ
ការនេះ ។ ការទាក់ទងទៅវិញទៅមកខាងការទូតទទួលបានជោគ
ជ័យក្នុងការនាំយកមកវិញនូវការចរចាជាថ្មីរវាងភាគីទាំងពីរ ។
អង្គការសហប្រជាជាតិទាញមានអារម្មណ៍តិចមួយសម្រាប់បន្ត
ការចរចានេះ ។ ក្នុងសភាពការណ៍បែបនេះមានន័យថា មហា
សន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវតែអនុម័តនូវសេចក្តីសម្រេច
ថ្មីមួយជុំវិញលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិចាប់
ផ្តើមការចរចាឡើងវិញ ។ ការអនុម័តទៅលើសេចក្តីសម្រេចនោះ
មិនមែនជារឿងនាយស្រួលទេ ពីព្រោះថាមានមតិសន្សំរបស់

ប្រទេសជាសមាជិកជាច្រើនអំពីលទ្ធភាពនិងភាពស្មោះត្រង់របស់
 រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការផ្តល់នូវយុត្តិធម៌មួយដែលអាចជឿ
 ទុកចិត្តបាន ។ ជប៉ុនបានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ជាមួយប្រទេសបារាំង
 ក្នុងនាមជាអ្នកធានារ៉ាប់រងរួមគ្នាទៅលើសេចក្តីសម្រេចនេះ ។
 នៅក្នុងដំណើរការទាំងមូល យើងតែងតែព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំងក្នុង
 ការពន្យល់អំពីភាពស្មោះត្រង់របស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចំពោះ
 អង្គការសហប្រជាជាតិ និងប្រទេសជាសមាជិកអង្គការសហ-
 ប្រជាជាតិ ហើយនៅពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ជប៉ុនបានព្យាយាម
 ស្នើឲ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបង្ហាញជូននូវភាពអាចបត់បែនទៅ
 តាមសភាពជាក់ស្តែង ទាក់ទងនឹងការព្រួយបារម្ភរបស់សហគមន៍
 អន្តរជាតិ ។ មានការពិគ្រោះពិភាក្សាយ៉ាងគំហុករវាងប្រទេស
 ជប៉ុននិងកម្ពុជា ទាំងនៅទីក្រុងភ្នំពេញនិងនៅទីក្រុងញូវយ៉ក ។
 រដ្ឋាភិបាលជប៉ុនបានបង្ហាញជូននូវភាពអាចបត់បែនបានទៅតាម
 ការចាំបាច់ជាក់ស្តែង ។ នៅទីបញ្ចប់ សេចក្តីសម្រេចត្រូវបាន
 អនុម័តនៅថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ ដោយមានប្រទេសចំនួន
 ១៥០ កាំទ្រ និងគ្មានប្រទេសដែលប្រឆាំង ប៉ុន្តែមានប្រទេស
 ៣០ ដែលអនុបវាទ ។

**សារសំខាន់ជាអន្តរជាតិ: សមាហរណកម្មកម្ពុជាទៅក្នុង
 សហគមន៍អន្តរជាតិ**

ជប៉ុនបានធ្វើការយ៉ាងសកម្មដើម្បីសម្រួលដល់ដំណើរការ
 នេះ ដោយមានជំនឿថា នេះគឺជាឆន្ទៈរបស់កម្ពុជាក្នុងការទទួល
 បាននូវយុត្តិធម៌ទៅលើបញ្ហាខ្មែរក្រហម ។ យើងក៏ជឿទៀតថា
 ការអនុវត្តបានសម្រេចនូវតុលាការនេះគឺមានប្រយោជន៍ខ្លាំង
 ណាស់ហួសពីកម្រិតជាតិទៅទៀត ។ មិនចាំបាច់និយាយក៏ដឹង
 ដែរថា សម័យខ្មែរក្រហមគឺជាផ្នែកមួយនៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់
 មនុស្សជាតិ ។ សហគមន៍អន្តរជាតិបាននិងកំពុងតែផ្តោតការចាប់
 អារម្មណ៍ចង់ឃើញថា តើបញ្ហានេះត្រូវបានដោះស្រាយដោយ
 របៀបណាជាមួយប្រជាជនកម្ពុជា ។ វាក៏ជាបញ្ហាសំខាន់ខាងសិទ្ធិ
 មនុស្សដែរ ។ ការអនុវត្តគ្រប់គ្រាន់របស់តុលាការក្រោមច្បាប់
 កម្ពុជា និងការរកយុត្តិធម៌ប្រកបដោយជោគជ័យនឹងក្លាយជា
 ជំហានដ៏សំខាន់ចាកចេញពីវប្បធម៌និរទណ្ឌភាពដែលពេលខ្លះជះ
 ឥទ្ធិពលទៅលើទស្សនៈមតិពិភពលោកមកលើកម្ពុជា ។

កាលពីអតីតកាលធ្លាប់មានករណីជាច្រើនទាក់ទងនឹងអំពើ
 ប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ប្រទេសកម្ពុជាគឺជាករណីដោយឡែក
 ពោលគឺជាកម្មវត្ថុលក្ខណៈក្នុងស្រុកដែលមានការចូលរួមពីអន្តរជាតិ ។
 ជោគជ័យរបស់តុលាការនេះគឺជាកំរិតសម្រាប់អនាគត ។ សំខាន់
 ជាងនេះទៅទៀត ការបញ្ចប់ដោយជោគជ័យរបស់តុលាការ
 នេះនឹងជួយជំរុញឲ្យកម្ពុជាឲ្យទៅមុខមួយកម្រិតឆ្ពោះទៅរក
 សមាហរណកម្មចូលក្នុងសហគមន៍ពិភពលោក ដែលជាធាតុផ្សំ
 ដ៏សំខាន់នៃយុទ្ធសាស្ត្រក្រីកោណរបស់សម្តេច ហ៊ុន សែន ។

ខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរជ័យសិរីសួស្តីដល់ប្រជាជននិងរដ្ឋាភិបាល
 កម្ពុជា ។ **ហ្គោតារ៉ូ អូហ្គាវ៉ា**

**អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សចង់ឱ្យមានវិសោធនកម្ម
 នៅលើសេចក្តីព្រាងកិច្ចព្រមព្រៀង**

នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានធ្វើឡើងដោយអង្គការឃ្លាំមើល
 សិទ្ធិមនុស្សនៅថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២ ម៉ែ ហ្សន់ ប្រេហ្ស៊ីក
 ប្រធានឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោន ទទួលបន្ទុក
 ផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សនៅអាស៊ីមានប្រសាសន៍ថា «ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងតែ
 ទទួលបាននូវយុត្តិធម៌ដែលមានតម្លៃខ្ពស់អន្តរជាតិក្នុងការកាត់ទោស
 ជនទាំងឡាយដែលមានការទទួលខុសត្រូវ ។ ប្រជាជនកម្ពុជាសមតែ
 ដឹងអំពីការពិតថាអ្វីខ្លះបានកើតឡើងហើយកើតឡើងដោយសារ
 ហេតុអ្វី ។ សេចក្តីសង្ខេបនៃសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានរបស់អង្គការ
 ឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សលើកឡើងអំពីការព្រួយបារម្ភខាងក្រុងរដ្ឋា-
 ភិបាលកម្ពុជាធ្វើការជ្រៀតជ្រែកចូលកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការ
 ទៅលើច្បាប់កាត់ទោសខ្មែរក្រហមដែលមានលក្ខណៈប្របូកប្របល់
 និងមានលក្ខណៈប្រទាំងប្រទើសគ្នា និងការខ្វះខាតនៃការជាក់ស្តែង
 សម្រាប់ការការពារសាក្សី ជនរងគ្រោះ និង បុគ្គលិកតុលាការ ។

លោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ កូហ្វី អាណន៍
 និយាយដោយត្រង់ៗ ឥតលាក់លៀមទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង
 អង្គការសហប្រជាជាតិនិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាថា សមាជិកសំខាន់ៗនៃ
 មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានដាក់សម្ពាធឲ្យលោក
 ចុះហត្ថលេខាលើសេចក្តីព្រាងនេះ ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស
 ជឿថាតុលាការមួយដែលធ្វើតាមតម្លៃខ្ពស់អន្តរជាតិក្នុងតែកេ-
 បង្កើតឡើងទាំងពីច្រើនឆ្នាំមុនម៉្លោះ ប៉ុន្តែដោយសារការបូកផ្សំរវាង
 នយោបាយក្នុងស្រុកនិងនយោបាយអន្តរជាតិ បានរារាំងមិនឲ្យ
 តុលាការមានចរិតបែបនេះលេចចេញជារូបរាងឡើង ។